

TER ONDERTEKENING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2026-0000456580

Datum
26 augustus 2026

Opgesteld door
[Redacted]

Samengewerkt met
JenV

Bijlage(n)
4

Aan de minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Van CZW

nota

0. nota

Aanleiding

Op 28 augustus jl. is de MR akkoord gegaan met verzending van de kabinetsreactie op het WODC-onderzoek en rapport van de Nationale ombudsman (No) op 4 september.

Geadviseerd besluit

Instemmen met verzending van de brief naar de Tweede Kamer en Eerste Kamer op 4 september.

Kern

- In de brief van 19 december 2025 heeft uw ambtsvoorganger het WODC-rapport, samen met een eerste duiding, aan de Kamer aangeboden.¹ In uw brief van 3 juni jl. (samen met Min JenV) is aangegeven dat de Kamer de volledige beleidsreactie op het WODC-rapport voorafgaand aan het Commissiedebat demonstratierecht op 10 september ontvangt en dat daarin ook de reactie op het No-rapport wordt meegenomen.
- In bijgaande kabinetsreactie worden de 14 aanbevelingen uit het WODC-rapport één voor één behandeld. De conclusies en aanbevelingen van de Nationale ombudsman worden waar relevant steeds hieraan gekoppeld. Verschillende van de aanbevelingen van het WODC-rapport zijn al verkennend of zelfs volwaardig in één van de eerdere brieven van een reactie voorzien. Deze worden in deze nieuwe brief alsnog meegenomen, zodat deze brief een volledige beleidsreactie bevat.
- In de brief wordt in reactie op vier aanbevelingen ingegaan op aanpassingen van wetgeving naar aanleiding hiervan. In lijn met de brief van 3 juni jl. zien deze wetwijzigingen op het verduidelijken van de mogelijke inzet van noodbevoegdheden bij demonstraties (aanbeveling 4), een nieuwe bevoegdheid voor bestuurlijk verplaatsen (aanbeveling 5) en de uitbreiding van het bestaande wettelijk strafrechtelijk instrumentarium (aanbeveling 13). Verder wordt in lijn met een toezegging van uw ambtsvoorganger uit 2023² aangekondigd dat de Wom in het kader van de kennisgevingsplicht in overeenstemming wordt gebracht met internationale verplichtingen (aanbeveling 3). Die laatste betreft een enkel een technische wijziging die geen afbreuk doet aan de kennisgevingsplicht.

¹ Kamerstukken II, 2025-26, 34 324, nr. 39.

² Kamerstukken II, 34324 nr. 9.

- In onze brief van 3 juni jl. hebben wij aangegeven de optie te zullen verkennen of een noodbevoegheid in de Wom kan worden opgenomen, zoals de onderzoekers aanbevelen. Deze verkenning heeft opgeleverd dat het beoogde doel van de aanbeveling ook kan worden bereikt met een ingreep die eenvoudiger is dan het creëren van nieuwe noodbevoegdheden in de Wom, die ter vervanging van de noodbevoegdheden in de Gemeentewet bij demonstraties kunnen worden toegepast.
- Dat kan door aan de Wom een bepaling toe te voegen, waarin een verwijzing naar de noodbevoegdheden uit de Gemeentewet wordt opgenomen. Op deze manier wordt voldaan aan de strekking van de aanbeveling uit het WODC onderzoek en aan de behoefte aan meer duidelijkheid over de mogelijkheid om noodbevelen en noodverordeningen uit te vaardigen rondom demonstraties.
- Tegelijkertijd komen we zo tegemoet aan zorgen bij gemeentes, politie en andere partners over mogelijke verwarring, als twee verschillende juridische regimes voor de inzet van noodbevoegdheden naast elkaar komen te bestaan: een regime voor demonstraties in de Wom en een regime voor overige situaties in de Gemeentewet.
- Uitgangspunt bij de toevoeging in de Wom van een verwijzing naar de noodbevoegdheden uit de Gemeentewet zal blijven dat burgemeesters eerst het reguliere instrumentarium uit de Wom volgen. Enkel als dat geen soelaas biedt, kunnen lokale autoriteiten gebruik maken van verdergaande middelen.

Onze referentie
2026-0000456580
Datum
26 augustus 2026

Politieke context

De kabinetsreactie op het WODC-rapport wordt lang verwacht door de Kamer. De gehele Kamer, van links tot rechts, is zeer betrokken bij het demonstratierecht.

Financiële/juridische overwegingen

Bij de verdere uitwerking van door te voeren maatregelen of in te voeren wetgeving zal worden bezien of en welke invoerings- en/of uitvoeringskosten daaraan zijn verbonden (voor zover deze dekking vereisen vanuit het Rijk). Mochten deze zich voordoen, dan zullen wij samen met JenV kijken naar de budgettaire (on)mogelijkheden. Gegeven de huidige fase van beleidsontwikkeling is het nog niet mogelijk uitvoeringstoetsen uit te (laten) voeren, maar dit zal zo snel mogelijk gebeuren.

Krachtenveld

Het speelveld rond demonstraties blijft veelomvattend en dynamisch. Bepalend voor de beeldvorming en het debat is het kleine percentage demonstraties dat uit de hand loopt (bijv. de Malieveldrellen) of dat voor serieuze overlast zorgt (bijv. wegblokkades en boerenprotesten).

De WODC-onderzoekers merken op dat de focus op incidenten het maatschappelijke en politieke beeld over demonstraties kleurt en dat dit bijdraagt aan een vertekend beeld van demonstraties als inherent ontwrichtend of bedreigend, dat enerzijds het draagvlak voor de bescherming van het demonstratierecht ondermijnt en anderzijds het draagvlak voor het invoeren van demonstratiebeperkingen doet toenemen. Daarnaast merken de onderzoekers op

dat dit oneigenlijke druk op burgemeesters legt om sneller over te gaan tot het beperken, verbieden of beëindigen van een demonstratie.³

Onze referentie
2026-0000456580

Datum
26 augustus 2026

De Nationale ombudsman merkt op dat burgers ontmoedigd raken, omdat door de beeldvorming de indruk ontstaat dat demonstraties vaak uit de hand lopen en door de belemmeringen die worden gevoeld door de manier waarop de overheid zich tegenover demonstranten gedraagt.⁴

Zoals in de brief aangegeven, is de inzet van het kabinet om het wettelijk kader niet ingrijpend te wijzigen, maar met specifieke wetswijzigingen knelpunten uit de praktijk te verhelpen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

[Redacted text block containing multiple lines of information that has been obscured by grey bars.]

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd. Voorts is een terugkoppeling uit de onderraad RBJ opgenomen onder de niet-openbare informatie.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Kabinetsreactie	Ter ondertekening
2	Afschrift Eerste Kamer	Ter ondertekening
3	WODC-onderzoek	Ter informatie
4	No-onderzoek	Ter informatie

³ N.J.L. Swart e.a., *Het recht om te demonstreren in de democratische rechtsstaat* (WODC-rapport 3548), Den Haag: WODC 2025, p. 416/417.
⁴Nationale ombudsman, ‘Sta voor protest! Een onderzoek naar de mate waarin de overheid het demonstratierecht behoorlijk beschermt en faciliteert’, 26 mei 2026, publicatienummer: 20260043, p. 24.
⁵ [Gezamenlijk statement LOVP 25 augustus | Rijksoverheid.nl](#).